

STATUS OVER BØRN OG UNGES VILKÅR I DAGENS GRØNLAND

*Aflandsstyremedlem for Sociale Anliggender og Arbejdsmarked,
Jørgen Wæver Johansen*

Indledning

Som nævnt er det vore børn og unge, seminaret drejer sig om i de næste 3 dage. Vi har nu haft velkomst-talerne med alle de smukke og velmenende ord. Nu skal vi til at tage arbejdstøjet på.

Jeg vil i mit oplæg tale om situationen for vore børn og unge, som den er i dag. Vore børns rettigheder er grundstenen for landsstyrets overordnede politik på området, hvor familien er grundstenen i barnets opvækst. Der kan dog være revner i den grundsten, for eksempel i form af vold og misbrug. Problemerne kan blive så uoverskuelige, at myndighederne bliver nødt til at gribe ind og anbringe barnet uden for hjemmet. Det drejer sig om mange børn her i landet.

Jeg vil også sige noget om tilbudsmulighederne for vore børn og unge, behovet for forskning og undersøgelser, Landstingets stillingtagen om hjælp til børn og unge under forårssamlingen i år, udveksling af viden om børn og unge de seneste år, samt behovet for politik på børn- og ungeområdet, som I kan være med til at løse en stor del af under denne konference.

Jeg vil starte med at sige noget om FN-konventionen om barnets rettigheder.

Den 1. januar 1993 tiltrådte Grønland FN-konventionen om Barnets rettigheder, som blev stadfæstet i de gældende børneforsorsgsregler. Konventionen fastslår, at familien er den grundlæggende enhed i barnets opvækst og at børn bør vokse op i et familiemiljø med en atmosfære af glæde, kærlighed og forståelse. Børn har foruden de sædvanlige menneskerettigheder ret til særlig omsorg og beskyttelse. Hvis et barn udsættes for misrøgt og overgreb *kan og skal* myndighederne gribe ind. I videste konsekvens kan barnet mod forældrenes vilje fjernes fra sit hjem.

I vores land har vi stor kærlighed til vores børn. Det ligger i vores kulturelle arv, at børn er værdsatte og elskede, og udgør en vigtig del af vores selvforståelse og sociale liv. Vi må dog erkende, at det moderne samfundsliv på mange måder har betydet opbrud i familielivet, og kendte traditioner og værdier har forandret sig. Alkoholproblemer, kriser i familien og omsorgssvigt af børn hører til dagens Grønland, og dramatiske og tragiske begivenheder i årets løb ryster de berørte med psyko-sociale følgevirkninger.

Børn har krav på - og ret til særlig omsorg og beskyttelse fra forældrene. Hvis forældrene ikke magter denne opgave, træder det offentlige ind og iværksætter passende foranstaltninger under hensyn til barnets behov. Det primære formål med hjælpeforanstaltningen er at støtte forældrene i, at de bliver i stand til at drage omsorg for barnet og beskytte barnet mod overgreb, men er det ikke muligt, kan barnet om nødvendigt anbringes uden for hjemmet, hvilket det kommunale socialudvalg har kompetence til at beslutte.

Med andre ord så har barnet ret til omsorg - og det er først og fremmest forældrene, der har pligt til at sørge for barnet gennem opvæksten.

Vi må dog konstatere, at der i dagens samfund er forskellige symptomer på, at flere børn vokser op uden den fornødne omsorg i opvæksten. Der foregår overgreb mod børn, hvilket har store menneskelige konsekvenser, som samfundet bruger mange ressourcer på at afbøde.

Demografi

Pr. 1. januar 2000 er der 17.523 personer under 18 år ud af en befolkning på i alt 56.124 personer. Dette svarer til, at 31 procent af befolkningen er børn. I yderdistrikterne er der forholdsvis flere børn - op til 42 procent og i de store kommuner færre børn - ned til 28 procent.

De seneste oplysninger fra Grønlands Statistik viser, at fertiliteten er 2,4, hvilket vil sige, at hver kvinde i gennemsnit vil føde 2,4 børn i løbet af den fertile alder. I bygderne er fertiliteten højere, nemlig 3,0.

Børns problemer

Hvert år udsættes mange børn for kriminalitet, blandt andet seksuelt misbrug. Der er ingen undersøgelser over omfanget af seksuelt misbrug. Men det må antages, at omfanget overgår antallet af anmeldelser til politiet.

En anden indikation på, at betingelserne for et godt barneliv ikke er gode nok, er det høje antal selvmord, og tendensen til, at flere unge og stadig yngre begår selvmord.

For nylig - i uge 18 - var der en udstilling af børnetegninger i Katuaq. Udstillingen var stærk og næsten chokerende på grund af de mange tegninger, hvor børn fremstillede alkoholen som en trussel imod et godt barneliv.

Anbringelser uden for hjemmet

Tiltrædelsen af FN's Konvention om Barnets rettigheder i 1992 viste, at den grønlandske lovgivning inden for børn- og ungeområdet blot skulle have et par små justeringer for at leve op til konventionens tekst. Med andre ord så var de politiske intentioner i Grønland meget gode og hensigtsmæssige.

Imidlertid viser undersøgelsen "Børn og unges anbringelser uden for hjemmet", baseret på anbringelsesmønstret i 1992, at mange børn anbringes uden for hjemmet. Generelt må de sociale anbringelser, der er begrundet med omsorgssvigt, forklares med, at forældrene er så belastede af og fokuserede på deres egne problemer, at børnenes behov tilsidesættes og ignoreres.

Konklusionen i undersøgelsen var i store træk, at 4,3 procent af børn i alderen 0-17 år, hvilket svarer til 728 børn og unge, var anbragt uden for hjemmet i kortere eller længere tid. Undersøgelsen viste, at ca. 1/3 af anbringelserne var privatformidlede anbringelser, mens ca. 2/3 var socialt formidlede anbringelser på døgninstitution eller i plejefamilie.

Undersøgelsen viser situationen i 1992. I dag melder døgninstitutionerne om en klar udvikling i retning af flere børn med massive problemer og et stigende behov for flere døgnpladser. Der er fuld belægning eller overbelægning på de i alt 10 landsdækkende døgninstitutioner for børn og unge. Fra mange kommuner kommer der henvendelser, hvor døgninstitutionerne må give afslag på grund af fuld belægning.

Til landets eneste observations- og behandlingshjem for børn i alderen 4-14 år, Meeqqat Illuat, har der over en længere periode været og fortsat er en lang venteliste.

På de øvrige døgninstitutioner er der et stigende antal behandlingskrævende børn og unge, og der er et tiltagende problem med en gruppe ”stærkt udadreagerende børn”, som ikke eller kun vanskeligt kan rummes på institutionerne.

Såfremt det stigende antal børn og unge på de landsdækkende døgninstitutioner afspejler et generelt stigende antal anbringelser af børn og unge uden for hjemmet, er udviklingen for- værret i løbet af 1990-erne. Flere familier og flere børn har alvorlige sociale problemer. På de landsdækkende døgninstitutioner er udviklingen blevet imødegået ved, at der er blevet etableret projekttilbud til de stærkt udadreagerende unge, samt at der nu er etableret familie-behandlingstilbud på 3 døgninstitutioner, i Ilulissat, Nuuk og Qaqortoq. Efterspørgslen på pladserne er imidlertid stor, og udbuddet imødekommer ikke behovet.

Umiddelbart ser det altså ikke ud til, at tendenserne til anbringelse af børn og unge uden for hjemmet i de kommende år vil være faldende i forhold til, hvad undersøgelsen for 1992 viste. Tværtimod kan behovet for anbringelse af børn uden for hjemmet i stedet for meget vel være stigende i de kommende år.

Målet må overordnet være, at der sker så få anbringelser uden for hjemmet som muligt. På længere sigt vil dette mål kun kunne nås ved en tidlig indsats over for de familier, der har behov for hjælp.

En anden indikation på, at problemerne er massivt store, er sundhedsprofilundersøgelsen, hvor tallene viser, at 10 til 15 procent af alle familier må formodes at have brug for ekstraordinær støtte. Det kan derfor frygtes, at antallet af anbragte børn og unge uden for hjemmet kun er toppen af isbjerget, og at problemerne i familierne har udviklet sig i meget alvorlig grad.

Generelle tilbud

Skolegang, uddannelse, lægehjælp, medicin og prævention er gratis. Der er mulighed for barselsorlov, børnetilskud til lavindkomstgrupperne, søskenderabat i daginstitutionerne og tilskud til folkeskolens ældste elever efter 9. klasse. Børnefamilierne tilgodeses gennem boligbørnetilskud, og for lavindkomstfamiliernes vedkommende yderligere med boligsikring.

Disse tilbud og ydelser udgør rammer og betingelser for et godt liv for børnene og børnefamilierne, men ordningerne er generelle, og herved tages ikke højde for familier med sociale problemer, som eksempelvis alkoholmisbrug hos forældrene eller snifning hos børnene.

Generelle tilbud og ydelser er et velfærdsgode for de fleste børn og børnefamilier, men de svage familier kan ikke alene på dette grundlag magte at skabe et godt liv. Her må der sættes mere markant ind med særlige tilbud og ydelser, f.eks ”hjemme-hos” korps, træf-grupper, væresteder, børnecenter m.v.

Dagpasning og fritid

Der er betydeligt flere ansøgninger fra kommunerne, end der i en længere årrække har været mulighed for at imødekomme, og på Landstingets efterårssamling 1999 blev det fra alle partier

bemærket, at der var afsat ganske få midler til daginstitutionsanlæg i forhold til kommunernes planer og behov.

Socialreformkommissionen anbefalede i sin betænkning fra 1997, at der skete en kraftig udbygning af området, og at målsætningen blev en dækningsgrad for førskolebørn i år 2005 på 80 procent. Af daginstitutionsredegørelsen fremgår, at dækningsgraden pr. 1. januar 1999 er 45 procent beregnet alene ud fra daginstitutionspladser og 56 procent, når dagplejepladser medregnes. Det er således nødvendigt at overveje andre finansierings-modeller end de nuværende, såfremt Landstingets principielle målsætninger på 80 procent skal kunne opnås inden for en kortere årrække.

Også værestederne for børn er et tilbud, som er kommet frem på baggrund af, at mange børn i kommunerne savner et sted at være, når det ikke er rart at være derhjemme, eksempelvis fordi mor og far er fulde.

Der er etableret en del fritidshjem i kommunerne, men disse dækker kun i ringe grad behovet for fritidstilbud til børn og unge.

Øvrige tilbud til børn og unge

Foruden de tilbud til børn og unge, som kommunerne etablerer, hvilket også omfatter fritidsundervisning, har eksempelvis idrætsforeningerne mange tilbud til børn og unge.

Af relativt nye tilbud skal nævnes netcaféerne i Sisimiut og Nuuk, som en del unge gør brug af.

Der er imidlertid stadig et stort udækket behov for fritidstilbud til børn og unge.

Undersøgelser og forskning

Jeg har desværre ikke kunnet præsentere megen ny viden på denne konference. Der er en meget begrænset viden om børns og unges vilkår, problemer m.v. ud fra dataindsamling, undersøgelser og forskning. Vi har nogle få undersøgelser, blandt andet Sundhedsprofilen, Børn og unges anbringelser uden for hjemmet og Levevilkårsundersøgelsen, men mangler fuldstændigt socialstatistik på området.

Der er i Direktoratet et vist kendskab til forholdene for børn og unge, dels i forbindelse med at regionalkontorerne er på tjenesterejse i kommunerne, og dels i forbindelse med driften af de landsdækkende døgninstitutioner. Denne viden er imidlertid ikke systematiseret og kan derfor kun give en antydning af forholdene for vore børn og unge. Endvidere får vi viden via medierne, når der enten sker dramatiske begivenheder eller der er andre gode historier, men medierne giver blot et overfladisk kendskab til forholdene for børn og unge.

Der er fra i år afsat midler til, at Grønlands Statistik kan oprette og udvikle en socialstatistik, men det er et meget stort og langvarigt arbejde at opbygge en fyldig socialstatistik.

På FM 2000 var der i Landstinget bred tilslutning til, at der på kortere sigt skal tages initiativer til dækning af behovet for døgntilbud, d.v.s. en udbygning af antallet af pladser til dækning af det aktuelle behov. Endvidere at der skal igangsættes initiativer til at styrke den lokale indsats over for familier med behov for hjælp, eksempelvis en styrkelse af familieplejen og familiebehandlingen, samt flere kurser/efteruddannelse af personalet på døgninstitutionerne.

Forårssamlingen 2000

På FM 2000 blev vedtaget ændring af landstingsforordningerne om hjælp til børn og unge samt hjælp til personer med vidtgående handicap med hensyn til, at for år 2001 og efterfølgende år udarbejdes der årsberetninger fra de landsdækkende døgninstitutioner.

Herved skabes mulighed for at indsamle en meget stor viden om de institutionsanbragte børn og unge og behandlingsarbejdet med dem, hvilket igen giver os mulighed for at få en meget større viden om de mest omsorgssvigtede børn i landet, end vi har på nuværende tidspunkt.

For at behandlingsarbejdet over for familierne kan styrkes, skal der gives de familier, der har behov for hjælp, mulighed for professionel hjælp til at løse deres problemer. Her skal nævnes, at Socialreformkommissionen har anbefalet, at alle kommuner gennem efteruddannelse får ansat familierådgivere.

Udveksling af viden

Inden for det seneste år er der afholdt flere konferencer og seminarer om børn- og ungeproblemer. I november 1999 i Nuuk om seksuelt misbrug af børn, i marts måned i Maniitsoq om seksuelt misbrug af børn, i april i Aasiaat om evaluering af et flerårigt projekt om behandlingsarbejdet med en gruppe børn, der har været udsat for seksuelt misbrug, og i maj i Qaanaaq et seminar/kursus om seksuelt misbrug.

Disse mange møder mellem mennesker, som beskæftiger sig med børn og unge, er vigtige. Her udveksles viden, vi bliver alle lidt mere vidende og vi får en fælles viden. Dette er uhyre vigtigt i forhold til at gøre noget for, at flere børn og unge får en god og tryk opvækst.

Jeg kan fortælle, at af de 1,6 mio. kr., som oprindeligt var afsat til Grønlands Børneråd, og som Landstinget besluttede i stedet skulle anvendes til at styrke det lokalt forebyggende arbejde på børn og unge området, har landstyre indstillet, at halvdelen, dvs. 800.000 kr. anvendes til kurser om FN's konvention om barnets rettigheder og børn- og ungelovgivningen, til personer, som i det daglige beskæftiger sig med børn og unge området, eksempelvis sagsbehandlere i kommunerne, kriminalforsorgen og daginstitutionspersonalet. Vi venter blot på Finansudvalgets godkendelse af rokeringerne på finansloven, så vi kan begynde at bruge de afsatte midler. Jeg kan oplyse, at det vil være regionalkontorerne, som står for kursustilrettelæggelsen.

På døgninstitutionsområdet kan jeg oplyse, at der i 1999 blev igangsat et modul-opbygget, flerårigt kursusforløb om "Analyse og behandling af alvorligt omsorgssvigt". I alt 22 personer deltager i kursusforløbet.

Der er således en vidensopbygning i gang hos personer, som professionelt beskæftiger sig med børn og unge. Herved skabes bedre forudsætninger for en indsats til forbedring af børn og unges vilkår.

Behov for en børn- og unge politik

Afslutningsvis skal jeg give udtryk for, at de forskellige vilkår børnene i dag har for et godt liv, skal der gøres en indsats for at forbedre. De mange gode tilbud og betingelser skal bibeholdes og videreudvikles.

Og i forhold til risikobørnene og de unge skal der gøres en særlig indsats, - også i forhold til de svage børnefamilier. Der skal først og fremmest gøres en tidlig indsats, således at de problemer, som opstår i familierne bliver opfanget tidligt. Herved kan forebygges, at problemerne udvikler sig og bliver større. Mange familier har brug for støtte og rådgivning, og nogle familier har brug for egentlig behandling.

Vi skal gå sammen om denne indsats - kommuner og hjemmestyre, frivillige kræfter og forældre. Vi skal gå sammen på tværs af sektorerne.

Udgangspunktet må være og pejlingen må lægges ud fra nogle overordnede politiske målsætninger for en børn- og unge politik.

SAMSPILLET MELLEM DET POLITISKE OG DET FAGLIGE NIVEAU

Af Asii Chemnitz Narup, formand for Landstingets Socialudvalg

Indledning

Landsstyremedlem for Sociale Anliggender, Jørgen Wæver Johansen, formand for Foreningen Grønlandske Børn, Inge Lynge - arrangørerne af konferencen: Af hjertet tak for at give mig lejlighed til at komme med et oplæg til denne konference.

Ærede kvinder og mænd, alle deltagere, jeg glæder mig meget til at være sammen med jer, og til vore kommende diskussioner, udveksling af synspunkter og erfaringer.

Grønland er et børnevenligt samfund - dog ikke for alle. Alt for mange børn går sultne i seng, er vidner til vold og psykiske overgreb, er nødt til at påtage sig ansvaret for at opdrage sig selv og hinanden. Alt for mange børn overlades til en hverdag, hvor det er svært at få øje på hvilke normer og værdier, der gælder i relationer mennesker imellem. Også dét skaber forvirring og utryghed.

Et stadigt stigende antal enkeltpersoner og institutioner presser på for, at samfundsudviklingen skal tage form og retning, så Grønland bliver et rigtigt børnevenligt land - for ALLE.

Presset er massivt, og i sig selv et sundhedstegn. Tegn på mindre benægtelse og højere erkendelse af de uacceptable vilkår, som alt for mange børn lever under. Derfor hviler Grønlands øjne på denne konference med håb og fortrøstning om, at der i den nærmeste fremtid må trædes nye stier, der alle i løbet af en ti års periode ender ved samme punkt, nemlig dér, hvor alle børn får lov til at være børn. Det vil sige, at de får omsorg og beskyttelse, kan udfolde sig med deres iboende muligheder og evner, og får oplæring.

Disse mål forpligter. Vi har alle på denne konference ansvar og forpligtelse, hver for sig og sammen.

Spørgsmålene vi må stille hinanden på denne konference er: På hvilken måde styrker vi omsorgen for vore børn? På hvilken måde lever vi op til vores ansvar som voksne? Ansvar for at give børnene et godt liv, hvad enten vi er forældre, socialarbejdere eller politikere.

Svaret findes i en fælles indsats. Vi skal sammen væve et tæppe – dét tæppe, der skal danne grundlaget for børns liv i Grønland og samtidig været det skjold, der beskytter vore børn mod fysiske og psykiske overgreb, og som forsvarer børnene i forhold til deres rettigheder. Det skal blive lige så farverigt som den grønlandske natur og alverdens folkeslag, afspejle vore kulturrelle rødder og danne konturerne af en lys fremtid.

Vi må alle bidrage til vævningen fra vores forskellige udkigsposter. Jeg deltager i denne konference først og fremmest som landstingspolitiker (om end jeg er ny i dette ”fag”, en af de 14 nyvalgte fra valget i februar, 1999). Ingen kan dog løbe fra sin fortid og sine rødder. Da mine faglige rødder findes i det sociale arbejde, præges mit samfundsmæssige engagement og det politiske arbejde af mine snart 20 år som socialrådgiver.

Det er måske grunden til, at jeg er optaget af at se dialogen, samarbejdet og relationen mellem politikere og fagfolk efter i sømmene inden for det sociale område. Det er én (blandt andre) af forudsætningerne for, at målet med at styrke omsorgen for vore børn vil kunne opnås.

Spørgsmålet, som vi må stille, er hvor vidt dialogen mellem politikere og sociale fagfolk er ærlig, konstruktiv og fremadskuende nok. Det mener jeg ikke!

- Ellers ville der ikke være gået alle de år fra Landstinget vedtog FN's konvention om Børns rettigheder til i dag, hvor vi først i år går i gang med at informere om, hvad den indeholder.
- Ellers ville der for længst have været sket en målrettet, politisk opfølgning af den undersøgelse, som Gladys Kreutzmann lavede i 1993, om anbringelser af børn og unge uden for hjemmet.
- Ellers ville forordningen vedrørende hjælp til børn og unge for flere år siden have været ændret, således at de hjælpemuligheder, den giver, afspejler de reelle problemer, som de unge står i, eksempelvis i forbindelse med en udskrivning fra et børnehjem.
- Ellers ville fagfolkenes budskab om behovet for flere behandlingspladser til børn og unge have været hørt for længst.

Meget tyder på, at der er behov for at evaluere relationerne og stille fornyede krav til det fremtidige samarbejde.

I mit oplæg vil jeg komme med nogle tanker om, hvordan jeg forestiller mig, et konstruktivt og fornyet samarbejde kan bygges op.

Jeg vil lige præcisere, at jeg med politikere tænker på såvel lands- som kommunal-politikere. Begrebet fagfolk dækker alle faggrupper inden for det sociale fagområde, både dem, der arbejder med pædagogik, behandling og administration samt dem, der arbejder med forskning.

Egen rolle og ansvar

Et konstruktivt samarbejde kræver, at politikere og fagfolk hver for sig har en klar opfattelse af, hvad der er deres rolle og ansvar, og hele tiden kan agere velafgrænset i forhold til disse og i forhold til hinanden.

Politikere skal have et solidt og nuanceret beslutningsgrundlag at træffe deres beslutninger på. Det vil sige, at der skal fremlægges så mange oplysninger som muligt, både når det gælder kvantitative og kvalitative data. Disse data skal tilsammen præsentere virkeligheden, sådan som den ser ud fra fagfolkenes verden. Data skal ikke bearbejdes, så de passer ind i et bestemt politisk verdensbillede og ej heller forskønne virkeligheden.

Nye arbejdsmetoder må prioriteres for, at disse ønsker kan opfyldes. Eksempelvis bør løbende systematisk opsamling og bearbejdning af erfaringer fra det sociale arbejde blive en selvfølge, ligesom forskning inden for det sociale felt bør styrkes.

Så længe sådanne arbejdsmetoder ikke udvikles, vil der let ske mytedannelser, diskussionerne i samfundet vil fortsat foregå ud fra den enkeltes fornemmelse af dette og hint, ligesom vi aldrig indhenter ny viden om, hvorvidt den indsats, der ydes, rent faktisk hjælper.

Politikerne skal til gengæld formulere klare politiske og langsigtede mål og delmål. De må også prioritere indsatsområder både på kortere sigt og på længere sigt. De politiske mål og prioriteringer

skal danne grundlag for arbejdet i forvaltningerne og institutionerne, og politikerne må forventes at tage disse valg på sig til enhver tid.

Politikerne skal også gennem økonomiske bevillinger skabe mulighederne for det faglige arbejdes løbende opkvalificering, og sikre metodeudvikling. Det er min klare overbevisning, at en styrkelse af arbejdet i lokalsamfundene vil gøre mest mulig gavn.

Dialogens styrke

Politikere og fagfolk har brug for hinanden i forhold til det fælles mål med at skabe et liv for børn, hvor fysisk, følelsesmæssigt og socialt behov dækkes. Her er det vigtigt, at vi etablerer en åben og ærlig dialog med respekt for hinandens forskellige roller og forskellige synspunkter - en dialog i erkendelse af nødvendigheden for at supplere hinanden for at fastholde de mål, vi har sat os.

Det er vigtigt, at der skabes mulighed for løbende dialog. Spørgsmålet er, om betingelserne herfor er tilstrækkelige i dag?

Jeg mener ikke, at de konferencer, der foregår, er hyppige nok som mødesteder for dialogen. Det er oplagt, at vore uddannelsesinstitutioner, som Socialpædagogisk Skole, Socialrådgiveruddannelsen og Ilisimatusarfik fremover bør tage en central placering i den faglige diskussion. Ideen om et Børnevidenscenter, som har været fremført ved flere lejligheder, er oplagt og kan tjene til, at viden og erfaringer samles et sted for derefter igen at blive formidlet ud til relevante brugere. Et børnevidenscenter ville binde Grønland sammen, rent fagligt og være medvirkende til at synliggøre det sociale arbejde. Det vil også skabe inspiration og styrke troen på egen formåen. Dette må være i såvel kommunernes som hjemmestyrets interesse.

Endelig vil et fagtidsskrift også bidrage til, at temperaturen på det sociale arbejdes udviklingsstadium bliver målt og at den faglige stolthed bliver styrket. Det vil også kunne bidrage til den frie dialog med det politiske niveau. I den anledning kan jeg med glæde oplyse, at vi er syv personer, der siden dette forår har været i gang med at forberede et grønlandsk socialt- og sundhedsfagligt tidsskrift, der skal udkomme 4 gange om året.

Afslutning

Med disse ord vil jeg slutte mit indlæg. Det er mit håb, at denne konference vil være med til at bane vejen for, at vore børn kan vokse op med deres kreativitet og nysgerrighed i behold - det er netop dér, vejen til et rigt liv bliver grundlagt.

Det er også mit håb, at vore børn kommer til at vokse op med en stærk selvværdsfølelse og udvikler selvtillid. Alle skal vi være med til at viderebringe børnene forståelse for livets ærbødighed. Gid alle børn i Grønland som den sidste tanke, inden de falder i søvn hver nat med et smil om munden, kan hviske: Livet er fedt. Jeg glæder mig allerede til i morgen!

VORE BØRN I KOMMUNEN

Af borgmester Ane Hansen, Aasiaat

- Vi skal lære børnene at elske livet i en verden, der ikke bliver bedre

I Aasiaat Kommuneat ønsker vi at give vores børn en god barndom. Vi vurderer barndommen så afgørende vigtig for et menneskes liv, at vi vil gøre os særlige bestræbelser for at give børnene en god opvækst.

Barndommen er ikke en livsperiode, der blot skal overstås for, at man kan blive hurtigt voksen. Nej, barndommen er selve fundamentet for et godt liv.

Videnskabsfolk er mere og mere enige om, at barnets første leveår er afgørende for barnets udvikling. Man plejer at sige, at barnet fødes halvfærdigt og at vores fælles opgave er at gøre barnet til et helt menneske. Andre siger: ”Barnehovedet er som en bog. Halvdelen af siderne har Vorherre skrevet, den anden lader han stå blanke, for dem skal barnet selv skrive videre på efter fødslen”.

Vi har som politikere oplevet, at arbejdet med børn foregik i to forskellige politiske udvalg: De mindre børn i dagpleje, vuggestue og børnehave hørte under socialudvalget, men alle børnene i skolerne hørte under kultur- og undervisningsudvalget.

Vi ville gerne have lidt sammenhæng og helhed over arbejdet med børn.

I 1997 tog vi derfor den beslutning, at der fra 1. januar 1998 skulle igangsættes en ny organisation, hvor alle børn i kommunen skulle høre under samme politiske udvalg og samme forvaltning. Udvalget fik navnet ”Børne- og kulturudvalget”. Samtidig besluttede man, at der skulle udarbejdes en fælles målsætning for arbejdet i 0-18 års området.

Senere er de to forvaltninger, socialforvaltningen og børne- og kulturforvaltningen lagt sammen til én: Borgerforvaltning, mens de to udvalg fortsat - indtil videre i hvert fald - opretholdes. Der afholdes dog med passende mellemrum fællesmøder for de to udvalg, hvor emner som: klubber, børne-/familiecenter, målsætninger og andre har været drøftet.

Vi mener, at det er vigtigt, at vore medarbejdere har noget at arbejde ud fra og vedtog derfor som sagt, at der skulle være en målsætning. Der blev nedsat en gruppe bestående af folk fra såvel skole som daginstitutioner. Gruppens oplæg blev af kommunalbestyrelsen sendt ud til høring hos forældrene og medarbejderne i et helt år og blev endeligt vedtaget af kommunalbestyrelsen den 15. december 1999 og trådte i kraft 1. januar 2000.

Denne målsætning er meget bred, men ingen kan være i tvivl om, hvad vi mener: Barnet er det helt centrale og det skal være omgivet af dygtige, interesserede voksne, der deler dets livsmod!

Vi har så givet vores skoler og institutioner et års tid til at lave deres egne målsætninger, der selvfølgelig skal bygge på landets og kommunens målsætninger. Målsætningen handler også om uddannelse af vores personale. Vi vil gerne stille krav til personalet, men også give dem muligheder

for uddannelse. Der er derfor i samarbejde med SPS og en dansk kommune igangsat en kursusvirksomhed for såvel ledere som alle andre medarbejdere.

En anden væsentlig nyskabelse er ”Den store ledergruppe”. Alle lederne i Borgerforvaltningens arbejdsområde mødes med faste mellemrum for at drøfte tingenes tilstand.

Målsætningen for dette arbejde er:

- at drøfte hvorledes vi i fællesskab kan udvikle kommunens tilbud til børn og unge
- at drøfte hvorledes vi kan drage nytte af hinandens viden og kunnen
- at drøfte målsætninger for de enkelte dele af arbejdsområdet og for helheden
- at drøfte hvorledes vi kan lave fælles kulturtilbud, fælles uddannelse, fælles indkøb m.v.
- at diskutere hvorledes vi bedst anvender den tildelte sum penge til hele forvaltningsområdet.

Her er altså hele ledergruppen: Lederne fra skolerne, børnehaverne, vuggestuerne, klubberne, museet, biblioteket, socialområdet, SSSPK-konsulent, lederen af Børne- og familiecentret, fritidsinspektøren og lederen af alderdomshjemmet. Et meget centralt forum - dette forum vil også sammen deltage i videreuddannelse.

Ved sammenlægningen af de to forvaltninger blev der større muligheder for at få et helheds- præg over sagsbehandlingen, særligt vedrørende børne- og familieproblemer og der blev allerede i 1997 oprettet et Børne- og familiecenter, hvor nu to socialrådgivere og to pædagoger på fuld tid arbejder tæt sammen i samarbejde med forvaltningens børn- og ungegruppe. Disse medarbejdere tager sig også af skolebørn, der har problemer. Eksempelvis træder de ind, hvis et barn er på vej til at miste nogen i familien. Det kan være en mor, der er syg m.m. Samme sted har også SSPK-konsulenten til huse. Hun udfører med baggrund i SSPK-udvalget og i tæt samarbejde med fritidsinspektør og foreninger et meget vigtigt arbejde for at forhindre, at børn kommer ud i kriminalitet. Den bedste socialpolitik er jo en god kulturpolitik.

I samme hus har vi en gruppe, der tager sig af seksuelt misbrug af børn. Således har vi haft en gruppe, der tog sig af drenge, der har været udsat for misbrug og erfaringer og viden bliver samlet her, så andre kommuner kan drage nytte af dette arbejde.

Som en foreløbig evaluering af arbejdet har Børne- og kulturudvalget vedtaget, at der skal laves en spørgeskemaundersøgelse: Alle forældre i kommunen, der har børn mellem 0-18 år får i løbet af efteråret/vinteren tilsendt et skemamateriale, hvor der f.eks. spørges om:

- Passer åbningstiderne i daginstitutionerne godt/dårligt?
- Er du tilfreds med den pædagogiske linie i skolen/institutionerne?
- Lærer børnene nok i fagene?
- Hvad mener du om samarbejdet mellem skole og hjem?
- Hvad mener du om bibliotekets tilbud, o.s.v.?

Når resultatet af denne undersøgelse er klart, vil vi drøfte, hvordan vi skal ændre og udbygge vore målsætninger.

”Nye veje” Konference om omsorgen for børn og unge, Sisimiut, juni 2000

Lad mig slutte med at sige, at vi allerede i 1997 afsatte et særligt omstillingsbeløb på 2 mio. kroner til 0-18 års området. En del af pengene er brugt til personaleuddannelse, en del til opnormeringer, en del til oprettelse af en juniorklub. Der er stadig penge tilbage - og de bliver efter ansøgning fra vore institutioner/skole o.s.v. og efter drøftelse i Børne- og kulturudvalget bevilget til varige forbedringer.

Vi ønsker stærke, frimodige og dygtige børn - en god barndom giver et godt liv - et godt familieliv skaber glade børn.

Vi skal dele barnets mod på livet - og vi skal som voksne lære børnene at elske livet og være gode eksempler for dem.

GRØNLANDS BØRN - LANDETS FREMTID

Af landstingsmedlem Ruth Heilmann, formand for Socialreformkommissionen

- Socialreformkommissionens anbefalinger på børn- og unge området

Indledningsvis skal jeg takke for min mulighed for at fremkomme med et oplæg her til konferencen. Jeg skal her tale om Socialreformkommissionens anbefalinger på børn- og unge området.

Min baggrund for at tale om dette emne er, at jeg var formand for kommissionen. Kommissionen blev fra politisk hold nedsat i 1995, og arbejdede i næsten 2 år for at indsamle materiale, viden og erfaringer fra det sociale arbejde i landets kommuner. Dette skete med henblik på at lave en ramme til udvikling og forbedring af den sociale lovgivning og den sociale service, således at borgernes -de voksnes og børnenes behov i større udstrækning tilgodeses og imødekommes.

Kommissionens arbejde tog afsæt i 5 helt centrale værdier for vort samfund: *Tryghed, medansvar, hjælp til selvhjælp, sammenhold og glæde*. Disse værdier anses at være fundamentet og afsættet for det sociale liv i vores familier, vennekredse, imellem børn og voksne.

På børn- og unge området blev disse værdier suppleret af en række værdier, som er nedfældet i FNs konvention om barnets rettigheder. Grønland tilsluttede sig FNs børnekonvention i 1993. Jeg vil her indledningsvis fremhæve nogle af de rettigheder, som jeg mener, at vi i særdeleshed bør rette vores opmærksomhed omkring ved denne konference:

Alle børn skal have en sund og god opvækst

- Alle syge og handicappede børn skal have al den hjælp, de har brug for
- Alle børn skal mærke kærlighed og tryghed
- Alle børn skal beskyttes og hjælpes
- Alle børn skal vokse op i fred

Socialreformkommissionen fremlagde en række anbefalinger på børn- og unge området, men det ligger uden for rammerne af dette oplæg at kommentere de enkelte anbefalinger. Jeg vil i stedet kort skitsere de overordnede linier i Kommissionens arbejde med børn og unge, og komme lidt ind på opfølgningen på Kommissionens anbefalinger inden for børn- og unge- området.

Min påstand er, at Socialreformkommissionens anbefalinger på børn- og unge området har været et forsøg på at fremkomme med en ramme/et spor til, hvordan de flotte ord om Grønlands børn -landets fremtid kan blive til virkelighed.

Fokus-områder og anbefalinger

Socialreformkommissionens arbejde er fremlagt således, at der først gives en status for det pågældende fokus-område, problemformulering, kommissionens overvejelser, kommissionens anbefalinger og konsekvenser.

Kommissionen fokuserede på følgende 7 hovedområder med direkte betydning for børns og unges levevilkår:

1. Det forebyggende arbejde

2. Overordnede regler for børn og unge
3. Dagpasning og fritidstilbud til børn og unge
4. Døgninstitutioner for børn og unge
5. Tilsyn med børn og unge området
6. Opsamling af erfaringer

Herudover berører kommissionens arbejde også områder af familiemæssig betydning for børns og unges levevilkår. Det drejer sig om børnefamiliernes privatøkonomiske forhold, hvor boligsikring og boligbørnetilskud har en væsentlig betydning. Landsstyret har i forbindelse med forårssamlingen udtalt, at de følger området og har fremlagt en daginstitutionsredegørelse, som forventes at blive fulgt op med konkrete lovændringer, som må forventes at få en positiv indvirkning på mange børnefamiliers økonomi.

Eksempler på opfølgning

Som opfølgning igangsættes der efter denne konference et mere omfattende reformarbejde på børn- og unge området, som forløber sig i tidsrummet 2000-2003.

Forebyggelsesarbejdet er blevet opprioriteret i opfølgningen på Socialrefomkommissionens anbefalinger bl.a. ved genetableringen af PAARISA. Inden for forebyggelsesområdet anbefaler Kommissionen, at der sker en øget forebyggende indsats i hvert lokalsamfund på børn og unge området, herunder at der opbygges et kriseberedskab. Det er Kommissionens opfattelse, at forebyggelsesarbejdet allerede bør startes inden barnets fødsel med en opfordring til kommende forældre om, at der kun fødes børn, der er ønskede af forældrene, og ved at forberede forældre til at påtage sig ansvaret for deres børn allerede inden fødslen.

Kommissionen foreslog en række konkrete initiativer til, hvordan den forebyggende indsats kunne intensiveres i landets kommuner. Det er her meget positivt at erfare, at mange kommuner selv har taget denne udfordring op, og iværksat et stort arbejde med bl.a. at etablere SSSPK-samarbejde, ansætte forebyggelseskonsulenter og igangsat kurser m.m.

I forbindelse med Landstingets behandling af forslag til landstingslov om Grønlands Børneråd blev det tilkendegivet, at oplysningsarbejdet omkring barnets rettigheder skal funderes lokalt og i samarbejde PAARISA, SORLAK samt andre interesseorganisationer. Denne begrundelse ligger med andre ord på linie med Kommissionens anbefaling af, at det forebyggende arbejde skal rodfæstes i lokalsamfundene.

Hvor er vi på vej hen - fremtidsperspektivet

Ældreåret 1999 blev fulgt op med Børneåret 2000, hvilket jeg finder helt naturligt og hensigtsmæssigt. Det fremtidige perspektiv som følge af børneåret tegner sig lyst, idet formålet er at sætte gang i arbejdet med målrettet at udvikle og forbedre børnenes vilkår. Under reform- arbejdet og i Ældreåret blev der sat fokus på de ældres levevilkår, og det førte til forbedringer!

Jeg skal atter understrege, at det er positivt, at flere kommuner egenhændigt har iværksat initiativer til forbedringer af barnets vilkår. Som en opfølgning på konferencen om seksuelt misbrug i Katuaq i Nuuk i efteråret 1999, har Maniitsoq Kommune og Aasiaat her i foråret afholdt vellykkede seminarer om omsorgssvigtede børn, og hermed sat fokus på og skabt lokal opmærksomhed omkring dette problem.

”Nye veje” Konference om omsorgen for børn og unge, Sisimiut, juni 2000

Som deltager i denne konference, og i forbindelse med Grønlands børneår 2000 må vi som politikere, forældre og fagfolk spørge os selv, om vi med Socialreformkommissionens anbefalinger har udstukket det rette spor for, at Grønlands børn bliver Grønlands fremtid? Hvordan kan vi tydeliggøre sporet? Bruger vi tilstrækkelige finansielle og faglige ressourcer til vedvarende at udvikle sporet?

Vi deltagere får gennem denne konference mulighed for at besvare disse åbne spørgsmål, hvilket man har gode forhåbninger om, at vi vil gøre. Gid vi må fremme vort land med trykthed, medansvar, hjælp til selvhjælp, samarbejde og glæde som udgangspunkt.